

Бібліотека як безпечне місце

У статті надано інформацію про проєкт та методичний посібник «Бібліотека як безпечне місце». В посібнику надаються поради для бібліотекарів щодо створення та облаштування укриттів у книгозбірнях.

**Лариса
Лугова,**

директорка Львівської обласної бібліотеки для дітей,
віцепрезидентка Української бібліотечної асоціації,
заслужена працівниця культури України

Восени 2022 року Goethe-Institut в Україні в партнерстві з ВГО Українська бібліотечна асоціація розпочали реалізацію проєкту «Бібліотека як безпечне місце». Метою цього проєкту було створення умов та механізмів для облаштування на базі бібліотек укриттів і безпечних місць для мешканців місцевих громад. Основними завданнями проєкту було визначено: підготовка координаторів зі створення укриття у бібліотеці, обрання на конкурсній основі бібліотеки, де буде створено укриття, та підготовка методичного посібника з порадами щодо облаштування подібних укриттів у бібліотеках України.

Для виконання завдань проєкту спочатку відбулася серія семінарів і тренінгів для бібліотекарів, відібраних для участі у проєкті, з

працівниками Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Товариства Червоного Хреста України, архітектором, психотерапевтом, на яких окреслено поняття та особливості функціонування об'єктів цивільного захисту, продемонстровано кращі приклади функціонування укриттів у бібліотеках в інших країнах та в Україні.

В межах проєкту було проведено конкурс на найкращий концепт облаштування укриття в одній з українських бібліотек – учасниць проєкту і партнерів Goethe-Institut Ukraine, переможцем якого стала Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського міста Кропивницький.

Планом проєкту «Бібліотека як безпечне місце» також було передбачено створення методичного poradnika для бібліотекарів щодо об-

лаштування укриттів¹.

Такий poradnik був складений і презентований на фінальному заході проекту – Міжнародному форумі «Роль бібліотек в інтеграції населення у мирне життя», який відбувся на початку грудня 2022 року.

Укладач збірки «Бібліотека як безпечне місце: методичні поради бібліотекарям зі створення безпечного простору в бібліотеках» – Лариса Лугова, директорка Львівської обласної бібліотеки для дітей, віцепрезидентка ВГО Українська бібліотечна асоціація, під загальною редакцією Ярослави Сошинської, кандидатки історичних наук, доцентки, виконавчої директорки ВГО Українська бібліотечна асоціація.

Методичні поради допоможуть усім зацікавленим у створенні безпечного простору в бібліотеках. У посібнику розкрито поняттєвий апарат, класифікація сховищ та укриттів, основні вимоги до них, подані покликання на законодавчу базу та інформаційні ресурси з теми, а також наведені приклади організації обслуговування користувачів бібліотек в укриттях. Для бібліотекарів цікавими будуть розділи, в яких описано досвід проведення заходів, правила поведінки, подано перелік необхідних матеріалів для організації повноцінної діяльності, а також перспективи використання укриттів після закінчення війни як релаксаційних, безпечних просторів для користувачів.

У посібнику тема «Безпечне укриття в бібліотеках» розглянута з різних точок зору і в різних аспектах.

Розпочинається посібник детальним аналізом поняттєвого апарату щодо термінів: «бомбосховище», «сховище», «протирадіа-

ційне укриття», «споруди подвійного призначення», «найпростіше укриття», «швидко споруджувана захисна споруда цивільного захисту», «фортифікаційні споруди», «споруди подвійного призначення та як найпростіші укриття». В посібнику надаються приклади наявних укриттів в окремих бібліотеках України.

Розділ «Розпочинаємо роботу зі створення укриття» детально надає інформацію про всі необхідні заходи, які слід провести для створення укриття. Також в посібнику подаються поради щодо облаштування укриття за всіма стандартами протипожежної безпеки; як розрахувати кількість людей, яких можна розмістити в укритті; як правильно позначити сховище; як облаштувати вхід і вихід для забезпечення безпеки. З посиланням на відповідні нормативні документи у посібнику подаються норми часу перебування в укритті працівників бібліотек і відвідувачів, а також як визначаються відповідальні за експлуатацію укриття.

Знаходження людей в укритті вимагає відповідних знань бібліотекарів щодо того як діяти в екстрених та критичних ситуаціях і які знання та досвід вони повинні мати у непередбачуваних ситуаціях. Також наявність людей в укритті потребує дотримання відповідних правил поведінки, які регулюються нормативними документами та детально описані в посібнику.

Якщо укриття розміщено в бібліотеці, то воно повинно мати дружній простір, тому у посібнику відображено поради щодо його створення та описано як забезпечити функціонування укриття як продовження діяльності бібліоте-

ки, що необхідно брати до сховища з собою.

Важливу роль у забезпеченні діяльності укриття має робота бібліотекаря, тому в посібнику надаються поради: які знання та навички повинен мати фахівець, що працюватиме у сховищі, надаються приклади заходів, які вже застосовувались в роботі укриттів. Посібник узагальнює напрацювання та досвід українських книгозбірень по облаштуванню та функціонуванню укриттів в різних бібліотеках України, накопичений за 2022 рік. Також тут представлено фотографії та опис діяльності книгозбірень в цьому напрямку.

Завершується посібник порадами як використовувати укриття коли закінчиться війна.

Посібник має детальний список літератури з означеної проблематики, що включає 21 бібліографічний опис. Це допоможе бібліотекарям детальніше вивчити тему створення і функціонування укриттів для мешканців місцевих громад.

Видання вийшло в електронному вигляді, яке доступне усім охочим і допоможе бібліотекарям професійно підійти до реалізації створення укриттів у власних бібліотеках. Знайти його можна на порталі Української бібліотечної асоціації в розділі «Ресурси» (<https://ula.org.ua/resursy/vydannia>).

¹ Бібліотека як безпечне місце: метод. поради бібліотекарям зі створення безпечного простору в бібліотеках / уклад. Л. Лугова ; бібліогр. О. Сочинська ; заг. ред. Я. Сошинська ; Goethe-Institut Ukraine, ВГО Укр. бібліот. асоц. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2022. – 42 с.